

Polžev vsadek	2
Uvodnik	3
Strukturiran telefonski trening pri gluhih otrocih s polževim vsadkom	4
Strukturiran telefonski trening pri odraslih uporabnikih polževega vsadka	5
Vloga staršev v rehabilitaciji	6
Vloga tolmača v učnem procesu v osnovnem in srednješolskem izobraževanju	8
Fonološko zavedanje	9
Ali sta dve ušesi privilegij?	12
Ne dam ga več nazaj!	13
Mednarodna konferenca o naglušnosti	14
Zavod 13	15
Kvalitetna rehabilitacija kasneje oglušelih odraslih oseb lahko nadomesti polžev vsadek	17
Društvo slišim	17
Šolska pravila nekoč in danes	18
Dva sinova s PV	18
Ljubezen	21
Zelo lačna gosjenica	22

Informacije

Z vašimi vprašanji se lahko obrnete na člane Tima za polžev vsadek Centra za sluh in govor Maribor.

Tel: 02/228 53 40
02/228 53 46 (amb.)
02/228 53 44 (šola)

Fax: 02/228 53 63

E-mail:
diana.ropert@csgm.si
nada.hernja@guest.arnes.si
alenska.werdonig@csgm.si
sergeja.grogl@csgm.si
irena.varzic@csgm.si
milan.brumecc@csgm.si
katja.lovse@csgm.si

Spletna stran:
<http://www.csgm.si/>

Časopis izdaja Center za sluh in govor Maribor - Tim za polžev vsadek, Vinarska ulica 6, 2000 Maribor
Direktorica mag. Dunja Petak

Odgovorna urednica Diana Ropert
Lektorirala Tjaša Burja
Uredil in za tisk pripravil Milan Brumec

Časopis je brezplačen in izhaja v nakladi 500 izvodov. Na leto izidejo 2 številki. Tisk plačata podjetji Cochlear in MED-EL. Poštnino plačata podjetji Posluch in Windex.

ISSN C506-2713

POLŽEV VSADEK

Milan Brumec, Center za sluh in govor Maribor

SLUH IN NJEGOVA IZGUBA

Zvok iz okolice potuje v uho, kjer se spremeni v takšno obliko, da ga naši možgani prepoznajo. Zvočno valovanje iz okolice potuje od zunanjega v srednje uho, kjer povzroči nihanje bobniča. Preko slušnih koščic se valovanje prenese do polža, v katerem lasne celice pretvarjajo mehanske vibracije v šibke električne impulze, ki jih slušni živec prenese do možganov. Ko je ta pot ovirana, slabše ali nič ne slišimo. Kadar slišimo slabše, smo naglušni in si pomagamo s slušnimi aparati. Če niti s slušnimi aparati ne slišimo, smo gluhi. V tem primeru nam morda lahko pomaga polžev vsadek.

KAJ JE POLŽEV VSADEK?

Polžev vsadek je elektronska naprava, ki zvok iz okolice pretvarja v električne impulze, ki jih možgani lahko "razumejo".

Polžev vsadek je sestavljen iz zunanjega in notranjega dela.

Zunanji deli polževega vsadka:

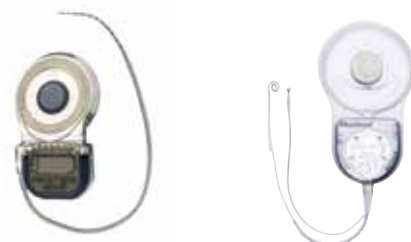
- mikrofoni: sprejema zvoke iz okolice; nameščen je za ušesom (na procesorju) ali na oddajniku;
- procesor signalov: majhen računalnik, ki signal iz mikrofona spremeni v električne impulze; vsi novejši modeli so že zauheljni;
- oddajnik: plastičen obroč z navitjem in magnetkom; prenese signal iz procesorja govora v sprejemnik (notranji del).

Notranji del polževega vsadka:

- sprejemnik: sprejema signale iz oddajnika in jih razporeja na polje elektrod; vstavljen je pod kožo za ušesom;
- polje elektrod: nameščene so v polžu; preko njih se električni impulzi prenesejo na slušni živec.

ALI S POLŽEVIM VSADEKOM TAKOJ SLIŠIM?

Ne! Po operaciji, ta običajno traja od 2 - 3 ure, ostane pacient do enega tedna v bolnišnici, dalje pa okreva doma. Večina se v tem času počuti normalno. Po približno mesecu dni mu strokovnjaki na kliniki dodajo še zunanje dele polževega vsadka, pri čemer je potrebna prva nastavitvev procesorja govora glede na njegove individualne potrebe. Nastavitvev ni enkratno dejanje.

Na začetku so nastavitve bolj pogoste, kasneje pa enkrat letno, oz. po potrebi. PV ali kombiniran PV-slušni aparat se lahko vstavlja in uporablja na obeh ušesih.

Napredek in uspeh sta odvisna od mnogih dejavnikov, predvsem od tega ali je gluha oseba že slišala, ali pa je gluha od rojstva. Na vsak način pa polžev vsadek pomeni lažjo orientacijo gluhe osebe in olajšano pot pri učenju poslušanja in govora.

Sama vstavitvev polževega vsadka ni dovolj za uspešno pridobivanje slušno-govornih sposobnosti, zato uporabnike usmerimo v rehabilitacijo.

MEDSEBOJNA POMOČ UPORABNIKOV PV TER STARŠEV OTROK S PV

Objavljamo e- naslove uporabnikov PV in staršev otrok s PV, s katerimi lahko izmenjate izkušnje:

Mojca Mihelič, uporabnica PV - mmojcy@gmail.com

Marjanca Škrobar, uporabnica PV - marjanca.skrobar@gmail.com

Klementina Pristovnik, mama - celofiga@gmx.at

Nataša Prokshi, mama - alter_tuina@yahoo.com

Hajdnik Irena - hajdnik.irena@gmail.com

Zlatko in Maja Sobočan - sobocan11@gmail.com

Andreja Blazina - andreja.blazina@gmail.com

Vsi, ki bi bili še pripravljeni pomagati z izkušnjami, nam pošljite e-naslove, da jih bomo dodali v rubriko Medsebojna pomoč.

UVODNIK

Diana Ropert, Center za sluh in govor Maribor

Spoštovani bralci!

(Iz knjige Pauline Restoux, Življenje z drugačnim otrokom)

Če želimo razumeti starše otroka s posebnimi potrebami in jim pomagati, nas mora zanimati, kaj doživljajo, hkrati pa se moramo znebiti svojih predsodkov in pomagati s konkretnimi dejanji. Le tako bomo lahko s skupnimi močmi ustvarili razmere za dostojno življenje otrok.

Pismo, poslano na Handicap International, objavljeno v reviji Declic, januarja 2001

»Ne, nisem tako pogumna, kot je videti.«

»Hendikep: ob tej besedi, ki jo v vsakem trenutku valjamo po ustih, bi najraje kar zarjovela. Kako si lahko dovolimo, da za najmanjšo ranico ali prehlad govorimo: »Tole me je pa hendikepiralo.« Ali sploh vedo, o čem govorijo? Zato ne pustim na miru ljudi, ki se zbirajo okoli mene in občudujejo moj pogum ob neznosno hudi bolezni mojega otroka, rekoč: »Kakšna moč, kakšno dostojanstvo matere ob tolikšni nesreči!« Ali lahko dojamejo, da to sploh ne drži? Še zdaleč nisem tako pogumna, kot je videti. Ne vedo, da bi včasih najraje vse spustila iz rok, pa nimam pravice do tega. Da bi se raje upirala, pa sem ostala proti tej strahotni bolezni brez moči. Da nikoli ne bom mogla sprejeti invalidnosti, ker tega preprosto ni mogoče sprejeti.

Vendar nimam izbire. Čeprav se zdi, da se je v letih moja jeza umirila, pa me še vedno boli. Ta rana se ne bo nikoli zacelila. Edina stvar, ki jo prinaša v življenje invalidnost, je spoznanje, da je treba znati izkoristiti čas in uživati vsak trenutek. Vedeti, kaj je nekoristno, in se izogniti temu, da bi delal iz muhe slona. Skratka, da se ne smiliš samemu sebi in ne ujčkaš nesreče.«

STRUKTURIRAN TELEFONSKI TRENING PRI GLUHIH OTROCIH S POLŽEVIM VSADKOM

Katja Lovše, Center za sluh in govor Maribor

V današnjem modernem svetu si življenje težko zamislimo brez mobilnih telefonov, ki nam precej olajšujejo medsebojno komunikacijo. Uporaba telefona pa ni nujna samo v vsakdanjem življenju, ampak pogosto tudi na delovnem mestu. Leta 2005 je Giles skupaj s skupino strokovnjakov razvil program telefonskega treninga za odrasle uporabnike polževega vsadka, ki je dostopen na strani podjetja MED-EL. Na podlagi tega treninga in Telefonskega profila (Tait ind., 2001) je skupina strokovnjakov iz Indije razvila telefonski trening za gluhe otroke s polževim vsadkom.

Carmel ind. (2010) je ugotavljal uporabo telefona med otroki s polževim vsadkom, starih med 5 in 17 let. Podatke je primerjal s sliščo skupino otrok. Raziskava je pokazala, da otroci s polževim vsadkom uporabljajo telefon veliko redkeje in imajo slabše slušno razumevanje pogovora, ki poteka preko telefona. Uziel in dr. so leta 2007 opravili raziskavo, v kateri so preučevali otroke s polževim vsadkom 10 let po operaciji. Ugotovili so, da 79 % otrok s polževim vsadkom lahko uporablja telefon. Za spremljanje telefonskega napredka pri gluhih otrocih s polževim vsadkom po 5 letih od operacije je Tait s skupino sodelavcev zasnoval Telefonski profil. Preizkusil ga je pri sliščih otrocih in pri otrocih s polževim vsadkom. Ugotovil je, da je 5 let po operaciji le 22 % otrok s polževim vsadkom uspešno sodelovalo v telefonskem pogovoru z znano osebo. Vsi slišči otroci so bili pri 5 letih uspešni sogovorniki v telefonskem pogovoru.

Strokovnjaki iz Acoustics Speech and Hearing Rehabilitation Centre v Indiji so zasnovali 3-mesečni telefonski trening v domačem okolju za gluhe otroke s polževim vsadkom. Učinkovitost treninga so merili s Tatitovim Telefonskim profilom in testom stavkov iz Lowe.

Telefonski trening je bil zasnovan v okviru treh srečanj na teden, trajajočih 45 minut, v obdobju treh mesecev. Trening so vodili strokovnjaki. Po končani obravnavi je potekala individualna obravnava ciljev in svetovanje staršem za delo v domačem okolju. Telefonski trening je bil razdeljen na 24 nivojev:

1. Uporaba implantiranega ušesa za telefonski trening.
2. Vaja pravilne pozicije telefonskega sprejemnika preko mikrofona na procesorju.
3. Vaja identifikacije telefonskega zvonjenja.
4. Vaja identifikacije glasu na telefonu.
5. Vaja slušnega razlikovanja različnih tonov

telefona (zvonjenje, zasedeno, nedosegljivo) pri uporabi resničnih in posnetih tonov.

6. Vaja identifikacije in ustreznega odziva pri pozdravnih in poslovnih nagovorih (zdravo/ dober dan in adijo/nasvidenje).
7. Vaja identifikacije lastnega imena in imen ostalih družinskih članov (napredek od kazanja na fotografiji do slušne identifikacije).
8. Vaja identifikacije spola klicatelja – 10 stavkov (različni ženski in moški glasovi).
9. Vaja identifikacije klicatelja – doma z družinskimi člani in drugimi rednimi klicočimi.
10. Vaja preprostih JA in NE odgovorov (npr. Ali imaš mlajšega brata?).
11. Vaja odgovorov na enostavna ALI vprašanja (Ali si deklica ali deček?).
12. Vaja odgovorov na zaprta vprašanja (Koliko si star?).
13. Vaja odgovorov na odprta vprašanja (Kam bi rad šel na počitnice?).
14. Vaja razumevanja stavkov, povezanih z določeno temo (zima, rojstni dan, šola ...).
15. Vaja nalog dopolnjevanja (dva ali trije koraki).
16. Vaja uporabe pomožnih strategij (ponavljanje, črkovanje, pojasnjevanje, prilagajanje govora).
17. Vaja uporabe različnih tipov telefonov (stacionarni in mobilni telefon).
18. Vaja sledenja telefonskemu pogovoru.

NUCLEUS® 6 SISTEM

19. Vaja identifikacije različnih slušnih okolij (dom, kuhinja, dnevna soba, balkon, park ...).
20. Vaja interaktivnih vaj, npr. dogovor pri zdravniku, naročilo pizze ...
21. Vaja zadržanja odprtih koncev pogovorov z družinskimi člani.
22. Vaja sprejemanja in primerne odzivanja na klice neznanih oseb.
23. Vaja telefonskega pogovora na različnih nivojih hrupa v okolju.
24. Poznavanje različnih alternativ in pripomočkov glede na telefon, npr. pisanje sporočil, email ...

Po zaključenem 3 mesečnem telefonskem treningu ob sodelovanju strokovnjaka so starši nadaljevali trening še doma. Tudi ta je trajal 3 mesece. Starši so pri otroku utrjevali pridobljene veščine telefoniranja. Da otrok ne bi izgubil zanimanja za telefonski trening, so ga starši razdelili na 3 manjše enote v dnevu.

V raziskavi je sodelovalo 11 otrok s polževim vsadkom, ki so bili stari 3;5 do 8 let. V povprečju so bili operirani pri 2;6 letih in so uporabljali polžev vsadek najmanj 18 mesecev. Raziskava je pokazala,

da so bili otroci po telefonskem treningu uspešnejši pri pogovoru preko telefona. To dokazujejo tako testi s strani strokovnjakov kot tudi subjektivni vprašalnik za starše. V telefonskem treningu so bili uspešnejši otroci z boljšo stopnjo govornega razumevanja in boljšo slušno percepcijo. Vsekakor pa je telefonski trening koristil v pogovorih z družinskimi člani in drugimi znanimi govorci, pri pogovoru o znanih temah, tudi pri otrocih s slabšo stopnjo govornega razumevanja. Strokovnjaki so mnenja, da ni nič narobe, če se telefonski trening otroka preloži na obdobje, ko otrok doseže določeno stopnjo slušnega razlikovanja. Pred tem je pomembno, da otroka spodbujamo, da pobere telefonsko slušalko, da je pozoren na zvonjenje telefona ...

VIR:

Mathur, K., Jeyaraman, J., Mathur, M., C., Batra, R. (2015). Structured telephone training improves telephone competence in prelingually deafened children with cochlear implant. Cochlear Implants International, 0(0), 1-8.

STRUKTURIRAN TELEFONSKI TRENING PRI ODRASLIH UPORABNIKI POLŽEVEGA VSADKA

Katja Lovše, Center za sluh in govor Maribor

Telefon je v zadnjem času postal nujen pripomoček, tako v zasebnem življenju (za vzpostavljanje socialnih stikov z družino in prijatelji) kot tudi v profesionalnem življenju (za potrebe delovnega mesta). Telefon nam omogoča izmenjavo slušnih informacij brez vizualne slike, kot je na primer mimika in gestikulacija, na omejenih frekvencah 300-3400 Hz in možnost dušenja zelo glasnih zvokov (SNR). Če tem dejavnikom dodamo še manjšo pogostost uporabe telefona v primerjavi z vsakdanjim govorom, lahko prepoznamo glavne dejavnike, ki otežijo razumevanje telefonskega pogovora glede na vsakdanji pogovor iz oči v oči. Uporaba telefona je pogosto velik izziv tudi za osebe z okvaro sluha. Uporabnikom polževega vsadka predstavlja pri pogovoru preko telefona največji izziv pogovor z neznano osebo in o neznanih temah (Anderson ind., 2006).

Leta 2005 je Giles skupaj s skupino strokovnjakov razvil program telefonskega treninga za odrasle

uporabnike polževega vsadka, ki je v angleškem jeziku dostopen na strani podjetja MED-EL (Telephone Training Tips). V nadaljevanju prispevka sem prevedla ključne točke telefonskega treninga.

Anderson ind. so v letu 2006 opravili raziskavo, v katero so vključili 186 odraslih uporabnikov polževega vsadka po vsem svetu. Rezultati so pokazali, da je kar 80 % uporabnikov polževega vsadka po končanem treningu lahko uporabljajo

telefon, 60 % od teh pa do določene mere tudi mobilni telefon. Uporabnikom je bilo najlažje, ko so po telefonu govorili o znanih temah, najtežje pa jim je bilo govoriti z neznanci.

S pomočjo načrtovanja telefonskega treninga lahko uporabniku omogočimo uspešnejše telefoniranje. Uporabnik polževega vsadka bo pri telefonskem treningu potreboval osebo, ki mu bo pri tem pomagala in trening načrtovala. Pred klicem si naj zabeleži informacije, ki jih želi pridobiti in vprašanja, ki jih želi postaviti. Pomembno je, da se uporabnika na začetku treninga pripravi na pričakovano temo pogovora, potrebno je predvideti vprašanja in besedišče. Uporabnik lahko uporablja beležko. Pri učenju telefoniranja naj ima telefonskega partnerja, ki bo z njim vadil.

Terapija naj bo zasnovana hierarhično, od lažjih situacij poslušanja k težjim. Nivo terapije naj vedno izhaja iz uporabnika. Nalogo lahko vedno spremenite ali jo otežite. Giles (2005) predvideva naslednje naloge:

- Vaja položaja telefonske slušalke (sprejemnika).
- Slušno razlikovanje različnih telefonskih tonov.
- Vaja začetnih pozdravov, poslavljanja, identifikacije spola klicatelja in njegove identitete.
- Vaja kratkih telefonskih fraz pri odgovoru na kratka vprašanja (npr. pri odgovoru na vprašanje "Ali si jo videl", odgovor je lahko "Ja, ok." in "Ne.").
- Vaja kratkih komunikacijskih tehnik:
 - Priprava telefonskega pogovora preko napisanega besedila.
 - Vprašanja o eni temi (npr. vožnja z vlakom).
 - Priprava vprašanj, ki vsebujejo potencialni odgovor osebe (Si potoval z vlakom ali avtobusom?).
 - Zaprta vprašanja (Kateri dan greš na izlet?).
 - Odprta vprašanja z namigom (Kje bi se srečala?).

Z uporabnikom je potrebno vaditi teme in namige. Uporabljajte s temo povezane stavke in zaprta vprašanja. Erber je leta 1985 pripravil strategije popravkov: ponavljanje, strategije črkovanja, pojasnjevanje in prilagajanje govora. Uporabnik naj vadi sprejemanje klica tako, da uporablja ves čas enako tehniko. Telefonski pogovor je potrebno stopnjevati od enostavnega k bolj kompleksnemu:

- en govorec s pripravljenimi stavki na začetku in odprt pogovor kasneje,
- težavnost stavkov,
- različni govorci,
- različna stopnja pripravljenosti na pogovor,
- različni tipi telefonskih aparatov,
- različna okolja poslušanja in
- sledenje pogovoru.

Uporabnik potrebuje za vajo različne govorne vzorce, npr. da se dogovori za sestanek, srečanje. Počasi vključujemo bolj odprta vprašanja, npr. "Kateri TV program imaš najraje?". Uporabnik polževega vsadka, ki je s pomočjo treninga razvil dobro zmožnost uporabe telefona, lahko ob koncu treninga vadi telefoniranje pri različnih nivojih hrupa v okolju.

Uporabniki naj bodo seznanjeni, da tudi pri telefoniranju obstajajo na trgu alternativni načini komunikacije, ki se jih lahko poslužijo: fax, pošiljanje sporočil na mobilnem telefonu, e-mail, telefonski adapter (omogoča direktni prenos zvočnega signala iz telefona v govorni procesor), ojačan telefon,....

VLOGA STARŠEV V REHABILITACIJI

Diana Ropert, Center za sluh in govor Maribor

Povzetek iz knjige Verbotonalni pristup djeci s težkočama sluha, slušanja i govora avtorjev A. Dulčić,

K. Pavičić Dokoza, K. Bakota, L. Čilić Burušić

Zgodnja rehabilitacija je zaradi svoje kompleksnosti in obdobja, v katerem poteka, specifična. Odvija se v času intenzivnega psihofizičnega razvoja otroka in zelo občutljivega odnosa mama - otrok. Starši so v občutljivem obdobju, v katerem potrebujejo intenzivno psihološko podporo ter informacije o

naglušnosti oz. gluhoti. Približati jim moramo znanja o okvari sluha, v kakšni povezavi je le-ta z razvojem govora, vse o rehabilitaciji in pripomočkih ter njihovi vlogi v celotnem procesu. Enako pomembna je psihološka podpora in svetovanje. Samo rojstvo novega člana vsaki družini predstavlja krizni

trenutek, s katerim se v življenju njihovih članov veliko spremeni, še zlasti pa to velja za starše otroka s posebnimi potrebami. Spoznanje o odstopanjih v razvoju njihovega otroka je zelo močen izvor stresa za vsako družino. Starše je pogosto strah, da ne bodo naredili vsega za otrokov optimalni razvoj, zastavljajo si vprašanja, ali delajo prav, a tudi otrok je pogosto sam po sebi občutljivejši in zahtevnejši. Pri sprejemanju dejstva, da so dobili otroka s posebnimi potrebami, ni splošnih rešitev, starši morajo najti svoj način za sprejemanje in prilagajanje na situacijo, v kateri so se znašli. Prav zaradi tega potrebujejo strokovno svetovanje in pomoč. Nezanemarljiva pa je prav tako podpora širše družine, prijateljev in širše družbene skupnosti (npr. skupine za samopomoč).

Po vključitvi otroka v proces rehabilitacije, ki naj bo čim hitrejša, je pomembno opazovati in spremljati reakcije otroka ter načine komunikacije mame, oziroma družine in otroka. Preko afektivnosti (ljubkovanja, zibanja, dvigovanja, vrtenja ...) in igre mame z otrokom se pri njem ustvarja zavest o tem, da zvok nosi pomen in to je temelj za govor. Večina staršev intuitivno prepozna potrebe otroka in ga interakcijskih veščin komunikacije uči intuitivno. V komunikaciji z otrokom imajo odrasli specifičen izraz na obrazu: dvignejo obrvi, razširijo oči, obraz postane s tem bolj izražen in ga otrok lažje zaznava. Govor je počasnejši z bogato intonacijo, s poudarjanjem besed ali povedi. Zelo pomembno je, da delajo pavze, kot da pričakujejo, da jim bo otrok odgovoril. Intuitivno imitirajo otrokovo vokalizacijo oz. pogosto vokalizirajo za njim (ga posnemajo). Na ta način otroka navajajo na komunikacijo.

V razvoju komunikacijskih sposobnosti sliščega otroka se prve socialne interakcije med njim in mamo pojavljajo med prvim in drugim mesecem. Pri sedmih tednih je dojenček 3/4 budnega časa usmerjen v materin obraz. Trimesečni dojenček se več smeje in vokalizira z mamo kot s predmeti. Že konec prvega meseca se otrok oglašča, v drugem in tretjem mesecu se pričenja smejati. Okoli petega meseca je spontanega oglašanja veliko več. Na količino oglašanja pa vpliva tudi občudovanje okolice, na katerega otrok reagira z oglašanjem in smejanjem. Dojenčki s slušno okvaro se prav tako kot njihovi slišči vrstniki spontano oglašajo. Oglašanje in ponavljanje glasov, ki se pojavljajo med šestim in desetim mesecem, še nima pomena. Starši pogosto te ponavljajoče zloge razumejo kot prve besede. Prve besede se pojavljajo po desetem mesecu (Šikić i Ivičević-Desnica, 1988). Starši intuitivno učijo otroka novih besed. Predmete poimenujejo v trenutku, ko je njegov pogled usmerjen proti njemu. Dokazano je, da otrok lažje usvoji novo besedo, če starši imenujejo predmet, ko je otrokova pozornost usmerjena na njega, kot pa da mu oni usmerjajo pozornost na določen predmet in ga nato poimenujejo (Tomasello, 1988).

Starše vzpodbujamo, da pri vsakodnevni komunikaciji s slušno prizadetim otrokom uporabljajo tudi neverbalno in situacijsko komunikacijo ter naravne kretnje. Pri slušno prizadetem otroku bodo naravne kretnje prisotne še nekaj časa po tem, ko se bo že naučil besedo, ki jo kretnja simbolizira. Če se otrok ne more naučiti in uporabljati naravne kretnje v komunikaciji z okolico, bo prav gotovo imel težave v govorno-jezikovnem razvoju. Naravna kretnja, mimika in situacijska komunikacija (kontekst), spremljan z govorom, morajo biti prisotni v komunikaciji z malim slušno prizadetim otrokom.

Večina gluhih otrok ima slišče starše. Med njimi obstaja močna vizualna komunikacija. To je bil pred uvedbo testa za sluh v porodnišnicah pogosto vzrok za kasnejšo diagnostiko okvare sluha. Starši so si napačno razlagali otrokove reakcije na vizualne in vibracijske vzpodbude kot slušne reakcije.

Da bi starši opazili razvoj poslušanja in govora, je potreben določen čas. Zlasti je ta čas pomemben v predverbalni fazi, v kateri včasih naletimo na neusklajenost starševskih pričakovanj in otrokovih realnih zmožnosti. Možne frustracije zaradi neprepoznavanja otrokovega napredka in neizpolnjenih pričakovanj lahko zmotijo interakcijo matere in otroka in to lahko vpliva na njegov upočasnen govorni in emocionalni razvoj.

(Se nadaljuje)

MED⁹EL

VLOGA TOLMAČA V UČNEM PROCESU V OSNOVNEM IN SREDNJEŠOLSKEM IZOBRAŽEVANJU

Irena Fifolt, Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana

Primer iz prakse

V svoji 31-letni praksi dela z gluhi in naglušni sem opravljala različna dela; bila sem razrednik v razredu dolgih petindvajset let, opravljala sem delo mobilne učiteljice na terenu, kjer sem sodelovala s celo družino, ko smo hodili na dom in sedaj delam kot mobilni pedagog na različnih koncih Slovenije, kjer delam z gluhi in naglušni, ki so vključeni v večinske šole in jim je bila dodeljena dodatna surdopedagoška pomoč, opravljam pa tudi naloge tolmača za potrebe Zavoda za gluhe in naglušne. Po svoji osnovni izobrazbi sem surdopedagoginja, logopedinja in defektologinja.

Kot tolmačka doživljam različne odzive na svoje tolmačenje in različna pričakovanja od tistih, ki so organizatorji tolmačenja npr. učitelja v učnem procesu.

Učitelji imajo različna pričakovanja do tolmačev. Naloga tolmača je, da pretolmači učno snov, ki jo dotični profesor razlaga. Njegova naloga ni, da razlaga učno snov, ker bi s tem posegel v avtonomijo profesorja. Tolmačeva naloga je, da iz slovenskega jezika tolmači v slovenski znakovni jezik in obratno in da je tolmačenje prilagojeno osebi, kateri tolmači, glede na to, da imajo učenci različni nivo jezika. Če tolmačimo osebi, ki ima siromašen besedni zaklad, dodatne motnje, vemo, da ji moramo tolmačenje prilagoditi. Težava je, če učiteljeva razlaga ni jasna, če metode učitelja niso prilagojene učencem. Tu je tolmač v veliki stiski. Sama kot surdopedagoginja vem, kako bi nekaj povedala, da bi bila razumljena, sem pa v tisti situaciji samo tolmačka. Včasih namignem profesorju, da bi bilo mogoče bolje razložiti z drugimi besedami. Nekateri to sprejmejo dobrohotno, pri nekaterih pa začutim, da je bolje, da sem tiho.

Jasno je, da vsi učenci v razredu nikoli ne bodo razumeli celotne razlage. Važno je, da imamo v razredu defektološki pristop in upoštevamo vse prilagoditve, ki izhajajo iz motnje in ki so napisane v individualiziranem programu. Tolmač ni rešitelj, če učitelj uporablja besedišče, ki ga mladostnik ne razume. Tu kretnja ni v pomoč, ker mladostnik ne pozna pojma. Najprej mora učitelj le-tega na jasn način razložiti.

Tolmač ne razvija slovenskega jezika. Tolmač v učnem procesu samo pomaga, da bi gluha oseba lažje prišla do informacije. Gluha oseba se pa mora, če želi imeti znanje v slovenskem jeziku, določene stvari preprosto naučiti. Nauči se pa tako, da novo besedo tolikokrat

napiše, izgovori, da jo potem zna uporabljati.

Vemo, da imajo posamezniki različni nivo jezika.

Omeniti moram, da poleg tolmačenja v razredu tolmačim tudi na izvenšolskih dejavnostih: naravoslovnih dnevih, tehničnih dnevih, predavanjih za učence in mladostnike, pa tudi razgovorih z državnimi organi in centri za socialno delo ter policijo.

Tolmačimo tudi izven Zavoda, če se naši mladostniki udeležijo kulturnih dogodkov npr. v Cankarjevem domu. Tu je problem, ker na to prireditve grede učenci iz različnih nivojev izobraževanja; nižji izobrazbeni standard in enakovredni izobrazbeni standard. Sama sem dostikrat v dilemi, komu prilagoditi tolmačenje. Največkrat izberem srednjo pot.

Tolmačimo našim gluhi kolegom na konferencah, raznih izobraževanjih, ki se odvijajo znotraj Zavoda.

Pri svojem delu upoštevam Etični kodeks tolmačev. Velikokrat me kdo od kolegov vpraša, kaj je bilo na razgovoru pri določenem dijaku. Sama menim, če jaz nisem organizator razgovora in sem bila samo v vlogi tolmača na sestanku, ne bom širila informacij, ker za to nisem pristojna.

Tudi ko sem prisotna v razredu, stvari, ki jih vidim, ne prenašam naprej. To sem povedala tudi nadrejenim, da ne bi od mene pričakovali, da bi prenašala določene informacije.

Menim, da je za vsako delo potrebno veliko znanja, energije, veselja in zadovoljstva pri delu. Tudi pri tolmačenju ni nič drugače. Vsak človek, ki opravlja določene naloge, mora biti sam etičen in spoštljiv. Če pa delaš s populacijo, ki mogoče potrebuje malo več pozornosti, je prav, da ji to pokažemo na profesionalen način.

Opisala sem različne situacije tolmačenja in svoje doživljanje ob tem. Je pa res, da nekatere stvari rajši tolmačim kot druge. Če lahko izbiram, si izberem tisto temo, ki mi je ljubša. Včasih pa nimam izbire.

Prav je, da imajo gluhi pravico, da se izobražujejo v znakovnem jeziku, če to želijo. Vsak posameznik se na Komisiji za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami izreče, če potrebuje tolmača v učnem procesu, seveda, če je uporabnik slovenskega znakovnega jezika. To je njegova izbira.

FONOLOŠKO ZAVEDANJE

Nada Hernja

Otroci nezavedno in avtomatično razvijajo svoje govorno-jezikovne sposobnosti, ki so sicer odvisne od prirojenih sposobnosti a tudi od vpliva okolja. Do vstopa v šolo so sposobni slišano razlikovati, primerjati, razumeti, si zapomniti in nato brez težav usvojiti branje in pisanje. Bazična sposobnost je slušno procesiranje ali sposobnost predelave slušnih informacij. Del tega je sposobnost fonološkega zavedanja, ki se razvija sočasno z jezikovnim razvojem in otrok naravno pridobiva te sposobnosti.

Fonološko zavedanje opredeljujemo kot občutljivost posameznika na glasovno strukturo besed - torej kot sposobnost natančnega prepoznavanja glasov. Je sposobnost delitve besed na glasove in sestavljanje glasov v besede, povezovanje glasov (fonemov) s črkami (grafemi) in končno razumevanje napisane besede. To je sposobnost usmerjanja pozornosti, ne le na pomen besede, temveč tudi na njeno formalno strukturo in njen zven.

To pomeni, da je otrok sposoben:

- prepoznati rime;
- besede členiti v zloge;
- izgovarjati tudi kompleksne besede;
- skladiščiti/kratkotrajno pomniti vrstni red glasov in vsebino, ki jo sliši;
- dolgotrajnega spomina in sposobnost priklica besed;
- da iz govorjenega izsliši elemente, kot so besede v stavku, rime, zlogi ali glasovi v besedi;
- razlikovati med podobnimi glasovi.

Nekoč so igre iz kulturnega in družinskega okolja spodbujale razvoj tudi teh sposobnosti (otroške pesmi, rajalne igre, izštevanke ...); danes je morda tega manj.

Dobro je spremljati in spodbujati fonološki razvoj, nujno pa je to, kadar jezikovni razvoj ni optimalen.

Pomembne so v predšolskem obdobju. Koristi imajo vsi predšolski otroci, ki svojo pozornost usmerjajo predvsem na pomenski vidik jezika in manj na fonološke značilnosti. Ker pa je fonološka značilnost jezika pomembna za branje in pisanje, je lahko pridobivanje in utrjevanje teh sposobnosti smiselno tudi za preprečevanje kasnejših težav v osnovni šoli.

Sposobnost fonološkega zavedanja se enako razvija tudi pri gluhih in naglušnih otrokih. Pri njih lahko pričakujemo več težav oziroma zakasnel razvoj na področju fonološkega zavedanja zaradi:

- kasnejšega pričetka optimalnega poslušanja ali celo neoptimalnega poslušanja (neustrezni tehnični pripomoček, nepravilna nastavitve le tega, neredna uporaba pripomočka), posledično slabše diskriminacije in identifikacije glasov.
- pogosto poslušanje v neprimernem okolju (hrup okolja zaradi vedno vklopljenega TV ali radia doma, v vrtcu ..., hrup otroškega oglašanja v vrtcu, prevelika oddaljenost govorcev, s katerimi je otrok dalj časa, hrup različnih elektronskih naprav v prostoru (računalniki, klime ...) in izven njega (hrup v sosednjih prostorih, na cesti ...).
- kasnejši pričetek govorno jezikovnega razvoja – upoštevanje slušne starosti.

A ne glede na vse naštetu tudi gluhi in naglušni otroci vstopajo v šolo pri šestih oz. sedmih letih. Večina jih obiskuje matične šole v domačem kraju, kjer je šolski program prilagojen slišečim vrstnikom.

Raziskave in primerjave s slišečimi vrstniki kažejo, da imajo otroci z okvaro sluha več težav na področju:

- Hitrega priklica besed (potrebujejo dalj časa). Tudi čas izgovorjave besed je daljši, kar podaljša skupni čas.
- Slabši besedni zaklad, zato več težav pri usvajanju slovnice.
- Zaradi kasnejšega poslušanja in usvajanja jezika slabše skladiščenje jezikovnih enot v spomin, kjer sta pomembni kvaliteta in

The logo consists of the word "MEDOEL" in a bold, white, sans-serif font. The letter "O" is replaced by a stylized graphic of two overlapping circles, one slightly offset from the other, creating a sense of depth or a 3D effect.

kvantiteta skladiščenja.

- Večje težave pri shranjevanju manjših jezikovnih enot.

Igre zanje izbiramo med tistimi, ki se uporabljajo tudi za slišče otroke. Pozorni moramo biti le na sposobnost zaznave glasov – potrebujemo podatek, ali otrok s pomočjo slušnega pripomočka sliši vse glasove (oziroma katerih ne sliši).

Igre fonološkega zavedanja imajo za otroke z izgubo sluha še dodaten pomen: z njihovo pomočjo jim olajšamo »spoznavanje« pravilne besede. Zaradi izgube sluha, kasnejšega začetka poslušanja, slabšega slušnega razlikovanja ali slabše slušne pozornosti je njihovo spoznavanje (in uporaba) besed »površna«.

Kdaj pričeti z vajami? Otrok mora najprej sprejemati slušne vzorce, ki jih starši posredujejo mnogo prej, kot pričakujejo razumevanje ali odgovor. Za orientacijo so norme za slišče otroke, po katerih bi naj do 4. leta prepoznali in tvorili rime ter zlogovali, do 5. leta prepoznali glasove v besedi, manipulirali z zlogi in pred 6. letom določili prvi glas. Do 6. leta bi naj bili sposobni analize in sinteze glasov v besedi, ob vstopu v šolo oz. do 7. leta pa bi naj določali mesto glasov v besedi, manipulirali z glasovi (dodajali, odzemanjali in spreminjali glasove v besedi).

Vaje naj bodo v obliki igre, naj potekajo od lažjih do zahtevnejših. Pričnemo vedno tam, kjer otrok še zmore in stopnjujemo zahtevnost. Naj nas ne zavedejo podatki o starostni normi (upoštevajte slušno starost!); otroci zelo različno pridobivajo te sposobnosti. Najprej preverite, kaj otrok že zmore! Tiste, ki so zanj prelahke oziroma nezanimive, mu res ne morejo biti v veselje in izziv!

1. Spoznavanje in prepoznavanje rim s poslušanjem kratkih pesmic, izštevank Starši jih uporabljajo že pri dojenčkih, ne da bi pričakovali razumevanje. Njihova izgovorjava je ritmična, nekoliko počasnejša z izrazitejšimi poudarki – tako usmerjajo otrokovo slušno pozornost. Včasih besedilo spremljajo gibi. Otroci z okvaro sluha se morda z njimi srečajo pozno, morda šele v vrtcu, v hrupu. Zato jim pomagajmo tako, da z njimi vsebine utrjujemo v optimalnih prostorskih pogojih. Poskrbimo tudi za razumevanje besedila (slikovna predloga).

Primer: Križ-kraž,

kralj Matjaž,

luknjo vrta,

poč, poč, poč.

2. Rimanje besed, iskanje besednih parov

Besede, ki se med seboj razlikujejo le v enem glasu, so dobra vaja za razvijanje finega slušnega razlikovanja. V primeru, da otrok dve podobni besedi sliši enako, je to znak, da ne zmore natančnega slušnega razlikovanja. Kadar ima otrok težave v razlikovanju majhnih razlik, mu kot tretjo posredujte besedo, ki se bistveno razlikuje in nato postopno zmanjšujte razlike. Svetujem, da vedno najprej poslušajo besede, da mu pomagata s simboli in šele nato uporabite slike. Otrok bo namreč iz kombinacije: slak - vlak - avtobus (kjer bi izločil dolgo besedo) povezal vlak in avtobus (prevozni sredstvi). Cilj je razlikovanje besed z majhnimi razlikami kot: piš - miš, sipa - lipa, mah - mak. Nato iščite rime na določeno besedo, npr: MAMA - lama, dama, sama, jama, rama.

3. Deljenje daljših besed na dve polovici

Olajšamo ga z vidnim ponazorilom. Igra se mi zdi dober uvod v zlogovanje in prvo natančnejše razlikovanje grobih fonoloških enot. Igra se lahko kot spomin, kot kartanje ... (vsak pove svojo polovico besede). Npr: pika - polonica, čoko - lada, mi - za. Igro lahko uporabimo za širjenje besednjaka, npr. besede z enako predpono: pod - stavek, pod - strešje, pod - plat. Otrok v tem primeru slušno pozornost lahko usmeri na drugi par, saj je prvi del besede pričakovan.

4. Zlogovanje besed

Praviloma za igro ne potrebujemo posebnih pripomočkov, lahko pa jo naredimo zanimivejšo s ploskanjem, didaktičnim materialom ipd. Izvajamo jo lahko tudi v kombinaciji z gibanjem (ploskanjem, udarjanjem, skakanjem). Pozorni bodimo na to, da z dodatnim zvokom (npr. ploskanje) ne preglasimo govornega sporočila. Uporabimo simbole (pike, kroge ...), ki jih otrok ob izgovoru polaga na mizo: ko ša ra. Lahko ob izgovoru riše valove UUU. Lahko pa uporabimo tudi slikovni material in v sliko zarežemo število zlogov.

5. Določanje mesta zloga v besedi

Vprašanja so lahko: kateri je prvi (drugi, tretji) zlog; kje v besedi

je zlog LU? Je koristna vaja, ki usmerja otrokovo slušno pozornost in kratkotrajno pomnjenje. Lahko si pomagamo z razrezanimi slikami, polaganjem simbolov ali risanjem valov, kar pomaga pri priklicu in vidni predstavi zloga. Lahko si seveda pomaga tudi s prsti. Primer: lu –na. kateri je prvi zlog? Pri katerem simbolu je zlog »lu«?

6. Manipulacija z zlogi: zamenjava, izpuščanje, dodajanje zlogov Pričnite z igro zamenjavo dveh zlogov v obliki uganke: katera žival je ba –ža? Ali: kaj je ter-ve? Nato razširite na več zlogov: katero sadje je na-ba-na?

Poimenujte predmete v prostoru tako, da izpustite prvi zlog, ki ga otrok doda k slišani besedi: kje je _čunalnik, _kodil? Igrajmo se tudi tako, da slišani besedi dodamo dogovorjen zlog, npr: KO (_ren, _leno, _šara).

Otrok naj izpusti prvi zlog slišane besede in najde nov pomen besede. Npr: sliši kokoš / izpusti ko/ pove: koš. Solata = lata, velika =lika...

7. Določanje prvega glasu v besedi Otrok mora razumeti, da posluša le en element slišane, da mora slušno pozornost usmeriti na določen del besed in da razumevanje besede ni potrebno. Pomagajo narisani simboli, npr.

□_____ spremljanje simbola s prstom, kateri glas si slišal na začetku, v kvadratu?

Nato lahko iščemo besede na določen glas.

8. Določanje zadnjega glasu v besedi Uporabimo lahko enake simbole. Poudarimo ali podaljšamo zadnji glas, da ga otrok lažje izsliši.

9. Iskanje določenega glasu v besedi Lahko iščemo določen glas v besedi, npr. ali se glas »r« nahaja v besedi? Lahko določimo mesto iskanega glasu (ali je prvi, zadnji ali srednji?)

10. Analiza besed Delitev slišane besede na prvi glas in ostanek. Otrok naj slišano besedo pove tako, da samostojno izgovori prvi glas in nato ostanek besede, npr: bolnica – otrok izgovori b –olnica.

Delitev besede na posamezne glasove, npr: miš izgovori: m –i- š .

Analizo slišane lahko vadimo tudi z igrami iskanja besede znotraj besede. Katero besedo vsebuje beseda čopič (čop), mizar (miza), lokomotiva (lok).

11. Sinteza besed - razvijanje sposobnosti povezovanja elementov Igrajte se z deli besed tako, da otrok iz delov sestavlja celoto. Lahko povezujemo: prvi glas in ostanek besede (k – olo otrok poveže v besedo kolo). Lahko slišnemu doda dogovorjen glas, npr: dodajamo glas »b«: ela, otrok izgovori bela, unda = bunda ...)

12. Manipulacije z glasovi v besedi: izpuščanje, dodajanje, zamenjava Otrok z izpuščanjem dodajanjem ali zamenjavo spremeni besedo.

Izpuščanje prvega glasu: iz besede opica odstrani prvi glas, kaj dobimo? (pica); (pletenje=letenje, žled-led).

Zamenjava določenega glasu: spremeni samoglasnik in ugani žival: mica (muca), lov (lev), pas (pes).

Dodajanje prvega glasu: besedi dodaj določen glas, npr. K (ura, lara, opa, rog).

Z vajami za razvijanje fonološkega zavedanja spodbujamo sposobnost usmerjanja slušne pozornosti, njeno podaljševanje, sposobnost finega razlikovanja glasov v besedi, sposobnost manipulacije s slišanim, kar olajša povezovanje glasu s črko in začetno branje.

ALI STA DVE UŠESI PRIVILEGIJ?

Klavdija Ambrožič, Center za sluh in govor Maribor

Kdor sliši samo na eno uho, se mora spopadati z določenimi težavami. Razumevanje pogovora postane Herkulova naloga. Še težje pa postane enostransko poslušanje tedaj, ko je tudi drugo uho, s katerim domnevno bolje slišimo, tudi slušno okvarjeno.

Narava je ljudi opremila z dvema ušesoma. Tekom evolucije se je poslušanje z obema ušesoma izboljšalo in tako izpopolnilo, da naš centralni slušni center v možganih (možgansko deblo in možganska skorja) signale, ki prihajajo iz obeh ušes analizira z največjo možno natančnostjo. Tako lahko s pomočjo obeh ušes natančno razločimo tudi najmanjše časovne razlike v zvoku, razlike v zvenu in višini zvočnega signala in tako določimo npr. smer, od koder ta signal prihaja.

Ena od vsakodnevnih pomembnih sposobnosti je sposobnost poslušanja v hrupu. Velikokrat se to imenuje tudi »Koktajl-party efekt«. S tem oprijemljivim izrazom se ne smatra, da gre pri obojestranskem poslušanju za prostočasno zabavo, saj je ta pojav vsakodnevno prisoten pri družinskih srečanjih, pri nakupovanju in pri govorni komunikaciji na prostem – hrup je v vsakodnevnom življenju prisoten vsepovsod. Nadalje se nam pri vsakodnevnom poslušanju zgodi, da težje poslušamo, ko je eno od ušes v t.i. »senci glave« in ni neposredno obrnjeno proti zvoku. Občutek imamo, da bolje poslušamo/razumemo, če zvočni valovi enakomerno prihajajo skozi obe ušesi.

Omejitev poslušanja na eno uho pripelje do veliko vsakdanjih težav, še posebej otežujoče pa je enostransko poslušanje tedaj, ko je »boljše« uho tudi slušno okvarjeno. V teh primerih je nujno potrebno obe ušesi opremiti s slušnimi pripomočki. Obojestranska oskrba s polževimi vsadki (PV) je v Nemčiji šele leta 2012 postala stalna praksa, prej je operacija na obeh ušesih veljala kot posebnost. Obojestranska (bilateralna) oskrba s PV je pri popolnoma gluhih osebah tako z avdiološkega kot tudi s socialno-pravnega vidika danes popolnoma nesporna, vendar jo nekatere zdravstvene zavarovalnice še zmeraj postavljajo pod vprašaj.

Posebni primeri: PV na enem ušesu, slušni aparat (SA) na drugem

Malo drugače se razmišlja pri uporabnikih PV, ki imajo na drugem, neoperiranem ušesu, prisotne še ostanke sluha. Ker so bili v začetkih operacije PV izvedene le pri pacientih, popolnoma gluhih na obeh ušesih, je bila to skozi mnoga leta posebnost. Danes je to najpogostejši primer uporabnikov.

Pomembno je, da se nasprotno uho (na drugi strani s PV operiranega ušesa) pred odločitvijo za bilateralno operacijo najprej oskrbi s primernim SA. Takšna kombinacija je za večino uporabnikov PV najprimernejša oblika obojestranskega poslušanja.

Prilagajanje SA in PV

Pri tehničnih nastavitvah moramo najprej primerno nastaviti sistem PV in trenirati poslušanje samo na operiranem ušesu. Priporoča se, da se takoj po koncu obdobja prve nastavitve PV v poslušanje ponovno vključi tudi SA na nasprotnem ušesu. Nujno se mora izvesti tehnična prilagoditev SA, saj v tem primeru za dobro vsakodnevno poslušanje s SA ni v ospredju razumevanje govora, ampak prijeten zvok in poslušanje nizkofrekvenčnih tonov, kot je recimo osnovno zaznavanje glasbe. V večini primerov je potrebno nekoliko znižati jakost SA predvsem na visokotonskem področju. Študije so pokazale, da te nastavitve zlahka opravijo akustiki na obstoječem SA in v večini primerov ni potrebno nabavljati novega.

Nastavljanje SA pri uporabnikih PV pa je za veliko akustikov avdiološka novost. Po vseh pravilih je razumevanje govora s PV občutno boljše kot prej s SA. Pri uskladitvi obstoječega SA s PV pa mora biti v ospredju izboljšanje poslušanja z obema slušnima pripomočkoma. Izkušnje so pokazale, da se je osebam s PV razumevanje govora v hrupu z uporabo SA na nasprotnem ušesu izrazito izboljšalo. V večini primerov se govor, poslušan samo s SA, veliko slabše razume kot govor, poslušan samo s PV. Razumevanje govora v hrupu pa je v kombinaciji poslušanja s PV na eni in SA na drugi strani občutno boljše. Zato je pomembno, da se z avdiološkega vidika dobro prouči uporaba kombinacije PV in SA, preden se tudi za nasprotno uho odločimo za vstavljanje PV.

Povzetek

Obojestransko poslušanje z obema ušesoma je izrednega pomena. Pri slušno oškodovanih ušesih je nujna obojestranska oskrba s slušnimi pomagali. Bimodalna oskrba igra vedno pomembnejšo vlogo. Za dobro slišanje in razumevanje govora pa je potrebna kvalitetna uskladitev PV in SA.

Prevedeno in povzeto po članku:

Prof.Dr.Dr.U.Hoppe, CICERO-Cochlear-IMPLANT-Centrum, Universitätsklinikum Erlangen: Sind zwei Ohren Luxus?, Schnecke, Nr. 87, marec 2015

NE DAM GA VEČ NAZAJ!

Eva Kohl, MED-EL

Poleti 2014 je prišel na trg Sonnet govorni procesor in od takrat je kar nekaj uporabnikov Opus 2 ali Rondo govornega procesorja presedlalo na Sonnet. Prepričale so jih njegove različne nove lastnosti.

Na prvi pogled opazimo barvno raznolikost Sonneta in možnost hitre menjave barvne kombinacije. Z novo zgradbo je dosežena tudi odpornost na brizganje vode, tako da tudi takrat, ko nas preseneti ploha, ne pride do neprijetne prekinitev, meni dr. Max Wudy, ki uporablja Sonnet od začetka leta. Tudi gospa Felkl je navdušena nad Sonnetom svojega moža: „Med športnimi aktivnostmi ga obdrži na sebi.“ Wilhelm Felkl, ki je bil implantiran pred 10 leti, ima izkušnje z različnimi predhodnimi modeli, nazadnje z Opusom 2, vedno pa je imel probleme. Njegova žena pravi: „Med športnimi aktivnostmi ga je vedno odstranil, saj se zelo poti, kar je povzročalo težave pri funkcioniranju govornega procesorja. Tako je bil med športnimi aktivnostmi vedno gluha, s Sonnetom se to ne dogaja več.“

Nova zgradba procesorja ne omogoča samo optimalne vodotesnosti, ampak tudi 2 mikrofona, s čimer je zagotovljen sprejem zvoka iz različnih smeri. V strokovnem žargonu to imenujemo smerna karakteristika. To pomeni, da je sprejem zvoka z ene strani dober, z druge pa ga lahko medtem dušimo.

Sonnet, tako kot smo navajeni pri prejšnjih procesorjih, omogoča zaznavo zvoka ne glede na smer, od koder prihaja, istočasno pa ima 2 smerni karakteristiki. Pri „naravni“ nastavitvi posnemamo smerno odvisnost kot pri uhlju. V kombinaciji z zvočno senco, ki jo meče človeška glava, dosegamo smerno občutljivost predvsem visokih tonov, to

pa je zelo podobno občutkom normalno sliščih. Za dr. Wudyja je to ena od glavnih opcij Sonneta. Spominja se malo topega prvega zvočnega vtisa. „Prevladovali so nizki toni ob istočasnem dobrem razumevanju govora.“ Tudi Arnold Erdsiek iz Nemčije se spominja, da je področje nizkih tonov zvenelo bolj polno in nižje kot pri Opusu 2, vendar bolj naravno. Sedaj vedno uporablja to nastavitve, posebej jo ceni ob poslušanju glasbe. Po obisku glasbene predstave je povedal: „S Sonnetom ob nastavitvi „naravna smerna karakteristika“ sem razumel tudi tekst.“ Tudi dr. Wudy hvali razumevanje govora v hrupnem okolju.

Letos aprila je prof. dr. Martin Kompis iz Švice predstavil rezultate študije, ki naj bi ta učinek izrazila v številkah. Dokazal je izjemno izboljšanje razumevanja govora s Sonnetom v primerjavi s smerno neodvisno funkcionalnostjo Opus 2 in Rondo procesorjev. Ob raziskavi „naravne“ usmerjenosti je tudi primarij dr. Thomas Keintzel iz Welsa prišel do podobnih rezultatov. Osebe, ki so sodelovale v poskusu, so lahko uporabljale Sonnet v vsakdanjem življenju in so bile tako zadovoljne, da izposojenih pripomočkov niso hotele vrniti. Neka najstnica je rekla, da Sonneta ne da več nazaj, ker je ob smerno odvisni nastavitvi šolske dni preživela dosti bolj enostavno. „Ko sem na predavanjih na univerzi in aktiviram program z adaptivnim mikrofonom, se dosti lažje koncentriram na profesorja, saj je šelestenje papirja za menoj dušeno. Po koncu predavanj si procesor z daljincem zopet nastavim na star program“, pojasnjuje študentka Hannah Kleiner. Tudi Arnold Erdsiek kot odrasel potrjuje: „Ob zadnjem srečanju je bilo res glasno – tudi normalno slišči so imeli problem na daleč slišati. Jaz teh problemov v normalni oddaljenosti nisem imel.“ V takšnih težkih slušnih razmerah je „adaptiv-auto“ modus Sonneta v veliko pomoč.

Dunajčanka Hannah Kleiner je sedaj navdušena uporabnica Sonneta. „Pri solo kitari sem opazila aspekt, ki ga nikoli prej nisem zaznala“, je navdušena in opisuje svoje prve vtise: „Glas podzemne železnice sem zaznala bolj kot prej – to sem opazila, ko sem se vračala z nastavitve procesorja domov – vendar sem slišala najave najmanj tako dobro kot prej, in opazila sem, da slišim hrup, ki ga prej nisem. Na začetku je bilo to malo nenavadno.“ Na uporabo smerno odvisne zaznave zvoka se je treba najprej navaditi. Vendar, kot relativira gospodična Klein: „Zelo hitro sem se navadila. Čez 2 tedna mi je bilo to že čisto normalno.“

Hannah Kleiner je čisto zadovoljna. „S Sonnetom slišim bolje kot z Opusom 2“, in navaja zanimive primere: „Na stopnišču ne odmeva več tako močno in ko sedim spredaj v avtu in me nekdo od zadaj nagovori, je dosti bolje kot prej.“ Drugače kot mlada Dunajčanka vidi dr. Wudy pomembno prednost v možnosti priključitve dodatnih naprav. „Omogočeno je boljše telefoniranje in Bluetooth povezava z zunanjimi napravami.“ V prihodnje bo ta funkcija še izpopolnjena kot je MED EL ob uvajanju te novosti že napovedal. V kratkem pride na trg „WaterWear“ – srajčka za Sonnet, različne opcije nošenja in DL-oddajnik, ki bo ob kontrolni lučki delovanja

omogočal tudi avtomatski izklop energije, kadar se oddajnik oddalji od implanta.

Dr. Wudy ima pa še nekaj splošnih napotkov za ljudi s PV: „Ne obupajte, tudi če je na začetku morda hudo. Za dobro slišanje se je treba potruditi, kar ni tako lahko kot pri normalno slišočih.“ Na začetku so bili tudi pri njem potrebni „mnogi poskusi“, npr. Bluetooth povezava s stetoskopom in večkratna menjava telefona, vendar je sposoben ob obojestranskem implantu poleg svojega zdravniškega poklica opravljati še politično funkcijo, vse z dobro podporo MED EL polževih vsadkov.

MEDNARODNA KONFERENCA O NAGLUŠNOSTI

Katja Lovše, Center za sluh in govor Maribor

V torek, 21. 4. 2015, je na Pedagoški fakulteti v Ljubljani potekala Mednarodna konferenca o naglušnosti z naslovom "Slišim, a ne razumem". Konferenco je organizirala Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije v sodelovanju s Pedagoško fakulteto v Ljubljani. Konferenca je bila tolmačena tudi v slovenski znakovni jezik.

Med konferenco smo imeli priložnost poslušati kar nekaj zanimivih predavanj. Po pozdravnih nagovorih je konferenco odprla ga. Darja Pajk s predavanjem Naglušnost, tukaj in zdaj in predstavila različne vidike naglušnosti ter spopadanje z njo. V nadaljevanju je doc. dr. Saba Battelino predstavila predavanje z naslovom Možnosti in aspekti zdravljenja naglušnosti in gluhot. Predstavila je področje diagnostike in kriterije za dodelitev slušnega pripomočka. Sledilo je zanimivo predavanje dr. Sonje Jeram iz Nacionalnega inštituta za javno zdravje, z naslovom Navade poslušanja glasbe in verjetnost poškodb sluha pri slovenskih mladostnikih, ki je predstavila rezultate zanimive raziskave s tega področja. Opozorila je na

mladostnike, ki s pomočjo različnih predvajalnikov glasbe zlorablajo svoj sluh in opozorila na možne posledice okvare sluha. V drugem sklopu predavanj so se zvrstila predavanja, vezana na področje rehabilitacije in obravnave oseb z izgubo sluha. Najprej smo poslušali zelo zanimivo predavanje dr. Damjane Kogovšek in Nade Hernja z naslovom Pomen rehabilitacije oseb z izgubo sluha. Kasneje so se zvrstila še tri predavanja tujih predavateljic, in sicer predavanje z naslovom Inkluzija in socialno vključevanje, prof. dr. Ive Strnadove, predavanje prof. dr. Zore Jacove z naslovom Polžev vsadek v luči inkluzije in predavanje prof. dr. Sandre Bradarić Jončić z naslovom Edukacijsko-rehabilitacijski vidiki gluhot in naglušnosti.

Konferenca je bila zelo zanimiva. Prvič so se pri pripravi konference združili uporabniki slušnih pripomočkov in strokovnjaki s področja diagnostike in rehabilitacije oseb z izgubo sluha. Menim, da bi priprava takšnih konferenc lahko postala stalna praksa.

Pravi naslov za vaš sluh ...

Vsak slušni aparat zna okrepiti zvoke, **slušni aparati Widex** pa zagotavljajo pravi **NARAVNI ZVOK**.

Zakaj so slušni aparati Widex PRAVA izbira?

- Ker vam znamo **usposobljeni svetovalci** v **10-ih poslovalnicah** po Sloveniji v vsakem trenutku svetovati vse v zvezi s slušnimi aparati.
- Ker v Sloveniji s slušnimi aparati Widex **že več kot 40 let** skrbimo za vaš sluh.
- Ker se **posvetimo** vsakemu posebej in **skrbimo** za vaš sluh tudi potem, ko slušni aparat že uporabljate.
- Ker nam zaupa več kot **štirideset tisoč naglušnih** po vsej Sloveniji.

Obiščite nas v vam najbližji Widex-ovi poslovalnici:

Ljubljana, Celje, Koper, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Novo mesto, Ravne na Koroškem, Šempeter pri Gorici, Šempeter v Savinjski dolini

SLUŠNI APARATI - WIDEX d.o.o.

Ljubljana, Resljeva cesta 32; T: 01/234 57 00
www.widex.si; facebook.com/slušni.aparati.widex

Finančno smo podprli
mednarodno konferenco o naglušnosti
"Slišim, a ne razumem!"

PRISLUHnite ŽIVLJENJU!

ZAVOD 13

Tugomira Vizjak Kure

Leta 2013 je v Mariboru začel delovati Zavod 13 – Ozaveščanje o drugačnosti in nudenje pomoči, Maribor. Začetek je bil skromen, vendar odločen in srčen. Kmalu je Zavod 13 postal znan, ne samo v Mariboru, ampak v celotni Sloveniji.

zavod 13

Zavod je ustanovila Petra Greiner, drobna, elegantna, energična ženska, fizioterapevtka, mama treh otrok. Zaradi Sofie, drugorojenke, je postala posebna mama in posebna ženska. Deklica se je rodila z redko gensko okvaro, trisomijo 13 (ali Patauov sindrom),

ki je motnja, za katero je značilno, da je namesto običajnega para 13 kromosoma prisotna še tretja kopija genskega zapisa. Ob rojstvu tako posebne deklince, ki je bila zapisana smrti, je začutila vso težo in bolečino soočanja z nepričakovano in kruto resničnostjo. Takrat je spoznala, kako pomembna je opora in bližina nekoga, ki sicer ne more odvzeti bremena, lahko pa ga pomaga nositi. Zato je začela svojo energijo usmerjati v nudenje pomoči ženskam oz. družinam, ki so se znašle v podobni situaciji.

S tem namenom je ustanovila Zavod 13, ki na specifičen, sproščen in optimističen način ozavešča družbo o osebah s posebnimi potrebami ter družinam ponuja različne oblike pomoči. Zavod je neprofitna organizacija, ki s pomočjo sponzorjev ponuja izdelke oz. storitve, ki so na voljo vsem zainteresiranim ter tako ozavešča družbo o drugačnosti.

Običajno je za otroke s posebnimi potrebami dobro poskrbljeno in običajno so deležni vseh potrebnih obravnav, ki jim pomagajo odpravljati ali obvladovati motnjo. Tudi starši so običajno deležni strokovnih nasvetov in navodil, kaj in kako morajo pomagati otroku in sodelovati pri obravnavi, kar je, seveda, prav. Ampak starši v takšni situaciji potrebujejo tudi čisto navaden človeški stik, razumevajočega sogovornika z enako izkušnjo, klepet, objem, sprehod, pomoč, kulturni dogodek, športno dejavnost ... Ne smejo pozabiti na svoje osebne potrebe in želje, saj bodo le tako zadovoljni sami s seboj in s svojim otrokom.

Tako je Petra Greiner začela s **Pogovori ob čaju**, ki so postali redna oblika druženja mamic, na katerih so se lahko sproščeno pogovarjale, izmenjale izkušnje, dobile podporo ter nekaj časa preživele v prijetnem okolju oz. prijetni družbi. Po potrebi so lahko dobile podporo ali nasvet od strokovnih sodelavk zavoda, med katerimi so: Gordana Štrković Tomaško, dr. med., specialist pediater, Adela Pislak Bali, univ. dipl. psih., mag. Petra Tomc Šavora, prof. def., Mateja Frangež, prof. spec. def., Tanja Jankulija, mag. farm., Alenka Gramc, univ. dipl. psih., Tugomira Vizjak Kure, spec. pedagog, surdopedagog, Tjaša Čepon, dipl. delovni terapevt, univ. dipl. pedagog in andragog, Tina Kastelic, dr. med.

Širši javnosti se je Zavod 13 predstavil z razstavo portretov otrok s posebnimi potrebami pod naslovom **Lookatme (Poglej me)**, ki jo je Petra Greiner pripravila s fotografom Renejem Gomoljem. Kasneje je nastala razstava **Nedotakljivi**, »... ki so optimistične zgodbe drugačnih teles«, kot je bilo nekje zapisano. Zadnja fotografska razstava pod naslovom **Korenine naše prihodnosti** je predstavila Mariborčane, ki skozi svoje dolgo, ustvarjalno življenje, vplivajo na sedanost in prihodnost.

Marko Samec in Ajda Račević sta realizirala idejo Petre Greiner in posnela dokumentarni film **Sofia 13**, ki prikaže izsek iz vsakdanjega življenja posebne družine.

Marca 2015 je bila otvoritev razstave likovnih del, ki so nastala na **likovni delavnici** otrok s posebnimi potrebami pod mentorstvom Nataše Šišernik, ki ustvarja pod imenom Nala Anaya.

Prav tako so podporniki Zavoda 13 ob **dnevu redkih bolezni** korakali po Mariboru z rdečimi baloni in opozarjali javnost, da so med nami drugačni ljudje. O drugačnosti pa Petra Greiner pravi: "Drugačnost je darilo vsakdana, ljubezen pa tista točka, kjer smo si vsi enaki" <http://www.mamaindama.si/petra-greiner/>

Sicer se je Petra Greiner z drugačnostjo srečala že prej, pred rojstvom Sofie, svoje učiteljice modrosti, saj je delala na **Centru za sluh in govor Maribor** in skrbela za gibalni razvoj gluhih in naglušnih otrok, otrok z govorno-jezikovnimi motnjami ter otrok z več motnjami.

Petra Greiner se zelo pogosto pojavlja v medijih in odkrito govori o svoji družini, o posebni deklici, o svojih stiskah in občutkih, o življenju, ljubezni in upanju. Razbija tabuje o prizadetosti, bolezni in smrti. Tako posebnost postane sprejemljiva in ni več posebnost, pač pa izziv. S svojo iskrenostjo in nalezljivim optimizmom opogumlja in navdihuje vse okoli sebe. Zaradi tega bi Zavod lahko razširil ime in »ozaveščanju« dodal še »sprejemanje drugačnosti«.

Zato je »**Jabolko navdiha**«, priznanje, ki ga predsednik Borut Pahor, podeli izjemnim posameznikom in posameznicam, ki s svojimi dejanji in delovanjem navdihujejo druge, šlo v prave roke. 24. 3. 2015 ga je podelil štirim izjemnim mamam: **Andreji Pader, Barbii Gaii Asta, Petri Greiner in Spomenki Valušnik**.

Obrazložitev: »V Mariboru od leta 2013 deluje **Zavod 13**, ki ga je ustanovila **Petra Greiner**. Njen zavod pripravlja številne odmevne dogodke, s katerimi obveščajo javnost o življenju drugačnih otrok in nudijo pomoč njihovim staršem.«

Zahvalne besede Petre Greiner: »To 'Jabolko navdiha' prepričuje, da smo vsi, skupaj, z vsemi, ki jih družba hote ali ne hote odriva - da smo vsi skupaj ljubezen ... Ob prejemu te nagrade dajem besedo, da se bom še naprej trudila. Želim si, da se bodo naši otroci počutili ljubljene, saj je to edino, kar si vsak človek želi.«

(foto: Rene Gomolj)

<http://www.up-rs.si/up-rs/uprs.nsf/objave/639FF066D8C41F26C1257E120052C6E6?OpenDocument>

Ob tem, ko se veselimo s Petro Greiner, lahko podpremo njene obljube ter želimo, da bi ta navdih zajel celotno družbo, tako da bi postala bolj odprta, sprejemajoča, plemenita in ljubeča.

KVALITETNA REHABILITACIJA KASNEJE OGLUŠELIH ODRASLIH OSEB LAHKO NADOMESTI POLŽEV VSADEK

Vida Perc

Se vam zdi moja trditev pretirana? Se mogoče z menoj ne strinjate? Za to trditev imam dokaze s prve roke – moje osebne izkušnje.

Nisem nasprotnica PV, zelo vesela sem, da je dostopen pri nas v Sloveniji, da je letno število operacij dovolj veliko in pokriva potrebe otrok in odraslih v naši državi. PV nimam, za operacijo se nisem odločila, bila pa sem deležna kvalitetne in kar dolge rehabilitacije.

Leta 1996 sem postala »poskusni zajček«, saj so se na CSG v Mariboru pričeli ukvarjati z rehabilitacijo odraslih naglušnih oseb. Okvaro sluha imam že iz mladosti, vzrok zanjo ni bil nikoli potrjen, z leti se je slabšala. Nujno sem morala najti rešitev za moje težave, saj brez SA nisem nič slišala, SA pa mi ni služil, saj je bil slabo nastavljen. Nova nastavitev SA kar na CSGM in tedenska rehabilitacija je zame pomenilo le napor, utrujenost in glavobole. V začetku nisem videla prav nobenega rezultata, čeprav sem vsak dan nosila SA in redno hodila na vaje. Hodila sem zato, ker sem mislila, da delam uslugo terapevtom in zaradi zanimivih tem, o katerih je tekel pogovor. Približno dve leti je trajalo, da sem se začela zavedati koristi, ki mi jo prinaša rehabilitacija. Nehali so se glavoboli, zmanjšala se je moja utrujenost ob napornem poslušanju, SA mi ni bil več v napoto.

V tem času se je pri nas pričel uvajati PV. Imela

sem ga možnost spoznati iz različnih zornih kotov. Navdušile so me koristi, ki jih prinaša uporabniku, zato sem se odločila zanj. Opravila sem celo nekaj pregledov iz protokola za operacijo in postala možni kandidat za PV. Še vedno sem samo kandidat, saj do moje operacije ni prišlo, odklonila sem jo. Takrat je bila za operacije PV čakalna lista, na njej je bilo veliko otrok, skupno število je presegalo letno kvoto. Odločila sem se, da svoje mesto odstopim otroku, ki bo tako pričel spoznavati svet zvoka leto dni prej. Še vedno sem obiskovala vaje poslušanja, vse dokler sem imela to možnost.

Trenutno o operaciji PV ne razmišljam, saj je po moje namenjena tistim, ki ji SA ne pomaga. Meni pomaga »državni« SA, ki pa je nastavljen tako, da so moji ostanki sluha prava dragocenost. Najti ustrezen SA niti ni problem, najti dobrega akustika, ki res pozna problem in ga zna tudi ustrezno rešiti, pa je velik dosežek. Ko zame ne bo več ustreznega aparata, ali pa zaradi poslabšanja mojega sluha ne bo možna nastavitev, bom povprašala zdravnike ORL, ali sem še vedno možen kandidat za PV, do takrat pa se bom trudila ohranjati moje slušne poti v čim boljši kondiciji.

Ali lahko na podoben način še kdo reši svoje težave s sluhom, ne vem, meni je uspelo in sem zelo vesela, da je tako.

DRUŠTVO SLIŠIM

Melita Konte

Pozdravljeni!

Že pred leti je bilo veliko govora o tem, da bi se starši otrok s polžkovim vsadkom morali povezati in poskušati našim otrokom zagotoviti boljšo prihodnost. Dejstvo, da država zmanjšuje govorne vaje in učno pomoč našim otrok, naju je s partnerjem prisililo, da sva odprla Društvo Slišim. Prepričana sem, da se tudi vi strinjate, da bi se na področju izobraževanja naših otrok moralo marsikaj spremeniti, zato vas vabim k članstvu v društvo. S skupnimi močmi nam lahko uspe izboljšati ne samo izobraževalni sistem naših otrok, ampak odpraviti tudi težave s katerimi se srečujejo naši otroci v vsakodnevem življenju. Članarina za tekoče leto znaša 1 EUR, pristopno izjavo pa lahko dobite na spletni stran društva www.slishim.si.

slishim.si, kjer bomo objavljali vse aktualne novice, na voljo pa bo tudi blog. Novice in pogovore bomo objavljali tudi na Facebook-u društva Slišim.

Poleg osveščanja širše javnosti o problematiki uporabnikov slušnih pripomočkov pa preko Društva Slišim lahko ugodneje kupite tudi baterije za vse slušne aparate. Baterije za polževe vsadke lahko kupite tudi z vrednotnico.

ŠOLSKA PRAVILA NEKOČ IN DANES

Žan Matjašič, 7. a

Intervju sem opravil z gospo **Angelo Hameršak** iz Male vasi. Je moja sosedka, polna volje do vseh aktivnosti. Sedaj je v pokoju. Obiskovala je osnovno šolo Franc Belšak Gorišnica v letih od 1954 do 1962.

Jaz: »Se morda še spomnite vašega prvega vstopa v šolo?«

Gospa Angela: »Ja, zelo dobro, saj sem si vtise zapisala v svoj zvezek, v katerem poustvarjam svojo zgodovino.«

Jaz: »Kakšni so bili občutki in pričakovanja pred samim vstopom v šolo?«

Gospa Angela: »Bilo me je zelo strah, ker je to bilo drugače kot danes.«

Jaz: »Kako to mislite?«

Gospa Angela: »Strah me je bilo velike hiše, nepoznavanje nikogar. Nisem poznala ne učiteljev, niti svojih novih sošolcev.«

Jaz: »To pa je res bilo drugače kot danes, ko poznamo že skoraj vse. Pa ste se v prvem razredu le igrali ali že učili npr. pisati, brati?«

Gospa Angela: »Malo je bilo igranja. Več ali manj smo se samo učili.«

Jaz: »Torej nekoč ni bilo male šole kot na primer takrat, ko je moja mami hodila v šolo? To je bilo, mislim da pred 36 leti.«

Gospa Angela: »Ne, ni bilo male šole. Že prvi šolski dan smo bili prepuščeni samemu sebi. Starši so nas samo pripeljali tja in so nas seveda potem prišli iskat.«

Jaz: »Ste že takrat imeli kakšna pravila?«

Gospa Angela: »Ja, pravila so bila stroga. Ob vstopu učitelja v razred smo morali glasno pozdraviti ZDRAVO. Učitelje smo morali zelo spoštovati, ker so zahtevali red.«

Jaz: »Ob kateri uri se vam je začel pouk in kako dolgo je trajal? Ste imeli tudi odmore?«

Gospa Angela: »Meni se zdi, da ob 8. uri, če pa smo imeli pouk popoldan, pa ob 13. uri. Pouk je trajal 6-7 ur, odvisno od urnika. Pa tudi odmore smo imeli.«

Jaz: »Ali ste imeli šolsko malico?«

Gospa Angela: »Ja in to zelo dobro. Bila je topla, skodelice pa smo si kar od doma nosili v šolo. Smo imeli privezane kar na torbo.«

Jaz: »To pa je bilo zanimivo. Kaj pa naloge? Ste bili kaznovani, če jih niste naredili?«

Gospa Angela: »Ja, če bi temu lahko rekli kazni. Bilo je podobno kot danes. Nalogo si moral napisati po šoli, če pa ni bilo proste učilnice, pa do naslednjega dne doma.«

Jaz: »Ste vi bili kdaj zaradi česa kaznovani?«

Gospa Angela: »Ja, enkrat sem zatožila sošolce in se niso več pogovarjali z mano.«

Jaz: »Torej ste bili kaznovani od sošolcev in v današnjem času bi bila to velika kazen. Kaj pa tepeni ste bili kdaj? Mislim v šoli ...«

Gospa Angela: »Ne, ni bilo potrebe. Drugi so bili tepeni zaradi mene, ker sem jih zatožila.«

Jaz: »So učitelji delali razliko med revnimi in bogatimi?«

Gospa Angela: »Ja, delali so razliko med otroki partizanov in drugimi.«

Jaz: »Kaj vas je v šoli najbolj motilo?«

Gospa Angela: »Nič, ker sem rada hodila v šolo. Tako mi ni bilo treba delati doma na njivi. Pa vseč mi je bilo, da sem lahko hodila k pevskemu zboru in se likovno izražala.«

Jaz: »Se vam zdijo danes učenci dovolj odgovorni do šole?«

Gospa Angela: »Da, ker se od vas danes zahteva veliko več kot nekoč od nas.«

Jaz: »In za konec. Kaj bi priporočili današnjim učiteljem in učencem?«

Gospa Angela: »Učiteljem bi priporočila, da bi obravnavali vsakega otroka po njegovih zmožnostih, učencem pa potrpežljivost in spoštovanje učiteljev.«

Jaz: »Hvala gospa Angela, da ste si vzeli čas zame in mi podali zanimive odgovore na moja vprašanja. Vaša doživetja, kakor tudi priporočila nam in učiteljem so mi dala vedeti, da vseeno danes ni tako drugače kot je bilo nekoč. Danes smo mogoče otroci malo bolj razvajeni.«

DVA SINOVA S PV

Irena Hajdnik, hajdnik.irena@gmail.com

Tine in Ivo sta zdaj stara 5 in 3 leta. Oba sta bila operirana s polžkovim vsadkom pred dobrim letom dni, aprila 2013. Sta težko naglušna in sta bila pred operacijo rehabilitirana s slušnimi aparati. Tinetu, starejšemu sinu, je bila diagnoza postavljena dokaj pozno. Kljub temu, da so že prvi testi sluha v porodnišnici pokazali, da s sluhom nekaj ni v redu, smo prve slabe rezultate dobili, ko je bil star 18 mesecev. Ker sicer v najinih družinah nimamo nobene osebe z okvaro sluha, smo prve rezultate, ko je bil še novorojenček, pripisali možnosti plodovnice v sluhovodih. Sledili so pregledi. Za novopečenega starša zelo neprijetni, z veliko otroškega joka ter ogromno mero negotovosti in strahu. Leto in pol smo dobivali odgovore, da naj bi imel sin normalen do skoraj normalen sluh. Rezultatom smo hoteli verjeti in zgodbe o tem, da se sluh pri otroku lahko dalj časa razvija, so nas zavajale dolgo, predolgo. Tine je bil zelo brihten, zvedav dojenček, vsega se je hitro naučil. V svojem tistem svetu je zelo dobro reagiral na vse ostale dražljaje, ki so prihajali iz okolja, kar nas je tudi zavedlo, da nismo bili bolj pozorni na njegov sluh. Vsekakor je to nekaj, kar si bom očitala vse življenje.

Tine, diagnoza in iskanje rešitve

Ko smo dobili rezultate, da je sin skoraj gluha, sva se z možem kot vsi slišči starši, ki se jim rodi otrok z okvaro sluha, tudi sama znašla pred nešteto vprašanji. Predvsem - kako je to mogoče, zakaj ravno moj otrok, kaj zdaj in seveda, kako pomagati svojemu otroku. Na začetku zbiraš informacije, toda te za starša v stiski vsekakor prihajajo prepočasi. V upanju, da mu lahko kako pomagava, izboljšava sluh, smo se napotili na preiskave v tujino. V eni izmed nemških klinik, ki ima zelo dober oddelek za otroke z okvaro sluha, smo dobili enake rezultate. Takrat nam je bila podrobneje predstavljena možnost polžkovskega vsadka. Prav tako so do enakih spoznanj prišli na ljubljanskem ORL oddelku, toda z odločitvijo nisva želela prehitovati. Z možem sva se težko sprijaznila z dejstvom, da je najin prvi sin skoraj gluha in da sva to spoznala tako pozno. Dobil je slušne aparate in bili smo napoteni na Center za sluh in govor v Mariboru. Spomnim se trenutka, ko je Tine prvič slišal zvok preko slušnih aparatov. Očitno je bilo, da je zaznal zvok drugače kot poprej.

Ivo, diagnoza

Leto 2011, leto Ilovega rojstva, je bilo za našo družino vsekakor najtežje. Že v času, ko je bila pri Tinetu postavljena diagnoza, da je težko naglušen,

sem bila v pričakovanju drugega otroka. Glede na to, da pri Tinetu genetski testi niso pokazali mutacij gena, smo se vsi prepričevali, da je zelo mala verjetnost, da se to ponovi tudi pri drugem otroku. Naša družina je dobila četrtega člana, sina Iva. Ponovno smo bili presrečni. Od Tinetovih prvih nastavitev na aparatih do Ilovega rojstva je preteklo 5 mesecev. Tine je že izgovoril svoje prve besede, že reagiral na zvoke in s svojimi aparati dokaj dobro deloval. Zdelo se je, kot da se je naše življenje ponovno postavilo na svoje tire in da smo spet srečno zaživel. Toda tretji dan po rojstvu Iva je sledil test njegovega sluha. Čutila sem neprijeten in upravičen strah pred pregledom. Ponovno rezultati sluha negativni in zajela me je nepopisna žalost. Kar nisem mogla verjeti, da bomo morali skozi vse to še enkrat. Ponovno so sledili pregledi, le da je tokrat šlo vse hitreje. Tokrat ni bilo dvoma, vsi smo vedeli, kako ravnati in kaj je potrebno storiti, da Ivo pomagamo zaznavati svet čim prej. Ivo je dobil svoje aparate že pri štirih mesecih. Čakalo nas je leto učenja govora pri obeh fantih. Marsikdo si ne more predstavljati, kako je to naporno. Pri polnočutnih otrocih se govor razvija sam, z zaznavanjem okolja, pri otroku z okvaro sluha pa gre to zelo počasi in vložili smo veliko dela v to, da sta fanta napredovala.

Odločitev

Večkrat nam je bila omenjena možnost polžkovskega vsadka in o tem smo se z zdravniki veliko pogovarjali,

toda nihče se ni mogel odločiti namesto naju. Strah, da lahko otrokoma škodiva, da bi morda lahko šlo pri operacijah kaj narobe, da je to, kar bi otroku vgradili v glavo trajno in da ni poti nazaj, je bil tako močen, da sva z odločitvijo dolgo odlašala. Sinova sta s slušnimi aparati delovala do te mere, da sta izgovarjala že kar nekaj besed, starejši sin je tvoril že celo kratke povedi. Njun govor je bil nam bližnjim razumljiv, ostalim pa precej manj. Pri Ivu, ki je dobil svoje aparate veliko hitreje, se je to seveda odražalo tudi na njegovem govoru, saj so besede hitreje nastajale. Oba fanta smo vpisali v lokalni vrtec, v integracijo med svoje vrstnike. Toda njun govor je v primerjavi z vrstniki precej zaostajal. Poskusili smo tudi z FM sistemom, da bi fanta v vrtcu lažje poslušala svoje vzgojiteljice. Razlika v poslušanju je bila očitna, toda razvoj govora še vedno ni bil tako hiter, kot bi si želeli. Takrat sva se z možem zavedla, da bo potrebno narediti več, da jima omogočiva boljše zaznavanje sveta in učenje govora. Odločila sva se za operacijo polžkovskega vsadka. To odločitev sva morala z možem sprejeti sama, bila pa je zelo težka, a ko je bila sprejeta, se je zdelo vse lažje. Zdaj smo vedeli, kaj nas čaka; operacija pri obeh fantih, česar smo se začeli veseliti.

A prisoten je bil tudi strah. Kako otrokoma razložiti, da bosta operirana, da bosta dobila vstavljeni elektrodi, ki jima bosta omogočili, da bosta bolje slišala, vendar pa se bosta morala vseh zvokov na novo učiti. Skrbelo naju je, da novih aparatov ne bosta sprejela in da bosta v govoru posledično nazadovala. Nisva vedela, kako se bomo bližnji in ostali, ki so v stiku z njima, navadili rokovati z novimi aparati in z otrokoma pravilno komunicirati. Skratka,

skrb je bilo veliko, toda šele zdaj se zavedam, da je bila marsikatera odveč. Bližal se je april, leto 2013. V Mariboru sta bili uspešno opravljeni operaciji pri obeh sinovih. Korenjaka sta poseg dobro prenesla in svoja nova aparata, procesorja, sprejela z veliko poguma. Nosita ju od prvega dne in vsi smo nanju zelo ponosni. Sprva se je zdelo, da se vse zvoke znova učimo, vse, kar sta že prej slišala, smo na novo spoznavali, toda ni nam bilo težko. Še večji zagon pa so nam dajali zvoki, ki jih prej nista slišala in jima jih je omogočil polžkovski vsadek. Napredek se je kmalu poznal. Na CSG Maribor že od vsega začetka prejemamo navodila in nasvete, ki nas usmerjajo, da uspešno hodimo po poti učenja govora in leto po prejemu procesorjev lahko trdim, da je napredek na njunem govornem področju očiten, še posebej pri mlajšem sinu, saj je bil že s slušnimi aparati in tudi s polžkovim vsadkom rehabilitiran zelo zgodaj.

Če me kdo vpraša, kako zadovoljni smo s polžkom, mu povem, da je bila to vsekakor najina najboljša odločitev v življenju in da sem prepričana, da sva Tinetu in Ivu s tem omogočila boljše, polnejše in kvalitetnejše življenje. Toda zgolj pripomoček sam ni dovolj za uspeh. Potrebne je ogromno dela in truda. Vendar se zdaj, ko vidim rezultate, pogosto vprašam, zakaj sva z odločitvijo pri starejšem sinu tako dolgo odlašala, saj lahko iz izkušenj povem, da je rehabilitacija otroka s polžkovim vsadkom v čim zgodnejših letih zelo pomembna, zato staršem, ki so pred odločitvijo za polžkovski vsadek, polagam to na srce.

Za konec pa bi se rada zahvalila prav vsem, ki nas na naši poti spremljajo in spodbujajo. Neizmerno smo vam hvaležni.

WIDEX DREAM in DEX pripomočki

Widex DREAM je najsodobnejša serija slušnih aparatov. Zahvaljujoč edinstveni tehnologiji, ki ohranja človeški glas, lahko slišite več besed – tudi v polni in hrupni restavraciji ali v koncertni dvorani. Sedaj je ta tehnologija na voljo uporabnikom tudi v nižjih cenovnih razredih. Omogoča odlično dopolnitev poslušanja in povezovanja z drugimi avdio izvori zvoka preko podpornih DEX vmesnikov, največje zadovoljstvo uporabnikov pa je predvsem povezovanje z mobilnimi telefoni in mp3 predvajalniki. Widexov T-DEX je primeren tudi uporabnikom slušnih aparatov drugih proizvajalcev z vgrajeno telefonsko tuljavico. T-DEX se z mobilnim telefonom poveže preko Bluetootha, nato se zvok brezžično prenese v slušni aparat. Za več informacij so vam na voljo naši akustiki v poslovalnici na Ljubljanski 1A v Mariboru ali v katerikoli izmed 10 Widexovih poslovalnic v Sloveniji.

MAJHNA, PRENOSNA IN ZA UPORABO ENOSTAVNA NAPRAVA - DRY & GO UV™

V vročih poletnih dneh bo uporabnikom slušnih aparatov še posebej prav prišla majhna naprava DRY-GO UV™, ki suši in dezinficira slušne aparate ter ušesne vložke v samo treh urah. Dnevna uporaba pomeni zanesljivejšo uporabo, daljšo trajnost slušnega aparata in boljšo ušesno higieno. DRY-GO UV™ pomaga pri optimalnejši uporabi slušnega aparata v daljšem obdobju. Za boljšo uporabnost v prenosnem paketu poleg standardnega 220 V napajanja prejmete tudi USB napajalni kabel. Z novo sušilno napravo DRY-GO UV™ lahko zaščitite svojo slušno naložbo. Napravo lahko kupite v vseh Widexovih poslovalnicah po Sloveniji.

Slika 1: Naprava DRY-GO UV™ je priročna tudi za potovanja, saj se lahko napaja tudi preko USB kabla.

Slika 2: Za sušenje in dezinficiranje slušnih aparatov v samo treh urah

LJUBEZEN

Sara Petecin 8. razred

Nekega dne sem s starši vstopila v majhno trgovino s hišnimi ljubljenci. Prevzela me je prisrčna ljubezen in pozitivna energija, ki je vladala v trgovini. Odhitela sem na oddelek z zajčki. Stala sem pred kletko in opazovala šest navihančkov. Zagledala sem se v tistega, ki se je prikazal iz hišice. Bil je kot majhna črno-bela puhasta kepica. Njegovo glavo je krasil črn smrček in dve beli packi okoli temnih oči. Na prednjem delu črnega kožuščka je imel belo liso. Trup pa so zaključili bele tačke in bel rep. To je bila ljubezen na prvi pogled.

Zajčka smo skupaj z novo kletko odpeljali domov. Zaradi belih pack sem mu dala ime Piko. Že prvi dan sva preživljala na travi, obsijana z soncem. Hranila sem ga z deteljico, ki je zrastle na našem vrtu. Postala sva nerazdružljiva prijatelja. Vse sva počela skupaj. Drug poleg drugega sva gledala televizijo. Z menoj se je igral. V vozičku je potrpežljivo sedel in čakal, da ga bom vzela v naročje. Včasih nisem bila prav nežna z njim, pa me je imel vseeno rad. Vedno, kadar je mami sesala, se je stisnil k meni. Bilo ga je strah, kar tresel se je, ko je zaslišal zvok sesalca.

Najino ljubezen je združevala tudi skrb drug za drugega. Vsak dan sva skupaj pospravila in očistila kletko. Moja skrb je bila, da je vedno imel svežo vodo in polno posodico hrane. V zameno za to pa mi je Piko izkazal ljubezen s poljubčkom na roko. Kadar sem bila slabe volje, je vedel, kaj mora storiti, da je iz mojega obraza izginila žalost. Priskakljal je do mene, se toliko časa smukal okoli mojih nog, da sem ga vzela v naročje, kjer je nepremično sedel in

me gledal. Občutek sem imela, kot da mi želi reči: »Ne bodi žalostna, Sara«.

9. oktobra 2011 pa Piko iz mojega obraza ni več mogel pregnati žalosti. Zaradi starosti je umrl. Moje otroške dni je polepšal Piko in prav zaradi tega ga bom vedno imela rada.

Menim, da je prava ljubezen prav taka, kot sva jo doživela midva. V družbi z ljubljeno osebo ti je lepo. Obdajajo te občutki brezskrbnosti in varnosti. Brezpogojna ljubezen je potrpežljiva in nesebična, ki traja in traja in nikoli ne umre.

Ljubezen je po mojem mnenju najpomembnejša stvar v življenju. To, kar radi delamo, je neke vrste ljubezen. Ljubezen do knjig je moja strast. Rada plešem, torej je moja ljubezen ples. Zaradi nje si ustvarjal, vesel in zagotovo boljši človek.

Vsega, kar sva skupaj delala, se spomnim, kot bi bilo včeraj. Spomnim se vsakega delca slike, ki sem jo videla na prvi dan z njim in do zadnjega dneva, ko sem se od njega poslovila. Umrl mi je 9. oktobra 2011. Nikoli ne bom pozabila te ljubezni na prvi pogled, ko sem ga prvič zagledala v trgovini in vse do smrti, ko sem mu dajala vso mojo ljubezen.

Še danes vsak dan pogledam najino sliko, na kateri ga vozim na vozičku in se spominjam vseh najinih dogodkov. Rada ga imam in ga bom tudi imela. Saj ga nočem pozabiti, ker mi je ravno on polepšal moje otroštvo. Zelo sem hvaležna mojima staršema, da sta žival v dom toplo sprejela. Jaz temu pravim brezpogojna ljubezen.

ZELO LAČNA GOSENICA

Eric Carle

(Priredba za nastop otrok s PV)

V SREBRNI MESEČINI JE NA LISTU LEŽALO DROBNO JAJČECE. NEKEGA NEDELJSKEGA JUTRA JE VZŠLO TOPLO SONCE IN – POP! – IZ JAJČECA JE PRILEZLA DROBCENA IN ZELO LAČNA GOSENICA. TAKOJ JE PRIČELA ISKATI HRANO.

V PONEDELJEK SE JE PREGRIZLA SKOZI JABOLKO – IN ŠE JE BILA LAČNA.

V TOREK SE JE PREGRIZLA SKOZI DVE HRUŠKI – IN ŠE JE BILA LAČNA.

V SREDO SE JE PREGRIZLA SKOZI TRI SLIVE – IN ŠE JE BILA LAČNA.

V ČETRTEK SE JE PREGRIZLA SKOZI ŠTIRI JAGODE – IN ŠE JE BILA LAČNA.

V PETEK SE JE PREGRIZLA SKOZI PET POMARANČ – IN ŠE JE BILA LAČNA.

V SOBOTO SE JE PREGRIZLA SKOZI KOŠČEK ČOKOLADNE TORTE, SKOZI SLADOLED, PA SKOZI KUMARICO IN KOS SIRA, SKOZI SALAMO, LIZIKO, ČEŠNJEVO PITO IN KLOBASO, SKOZI KOLAČEK IN ŠE LUBENICO.

TISTI VEČER JO JE BOLEL TREBUŠČEK.

NASLEDNJI DAN JE BILA ZOPET NEDELJA. GOSENICA SE JE PREGRIZLA SKOZI LEP, ZELEN LIST IN ZELO JI JE ODLEGLO.

ZDAJ NI BILA VEČ LAČNA IN NIČ VEČ MAJHNA, BILA JE VELIKA, DEBELA GOSENICA. OKOLI SEBE JE SPREDLA MAJHNO HIŠKO, BUBO. V NJEJ JE OSTALA DVA DOLGA TEDNA.

NATO PA JE V STENI BUBE PREGRIZLA LUKNJICO, ZLEZLA VEN IN.....

BILA JE PRELEP METULJ.

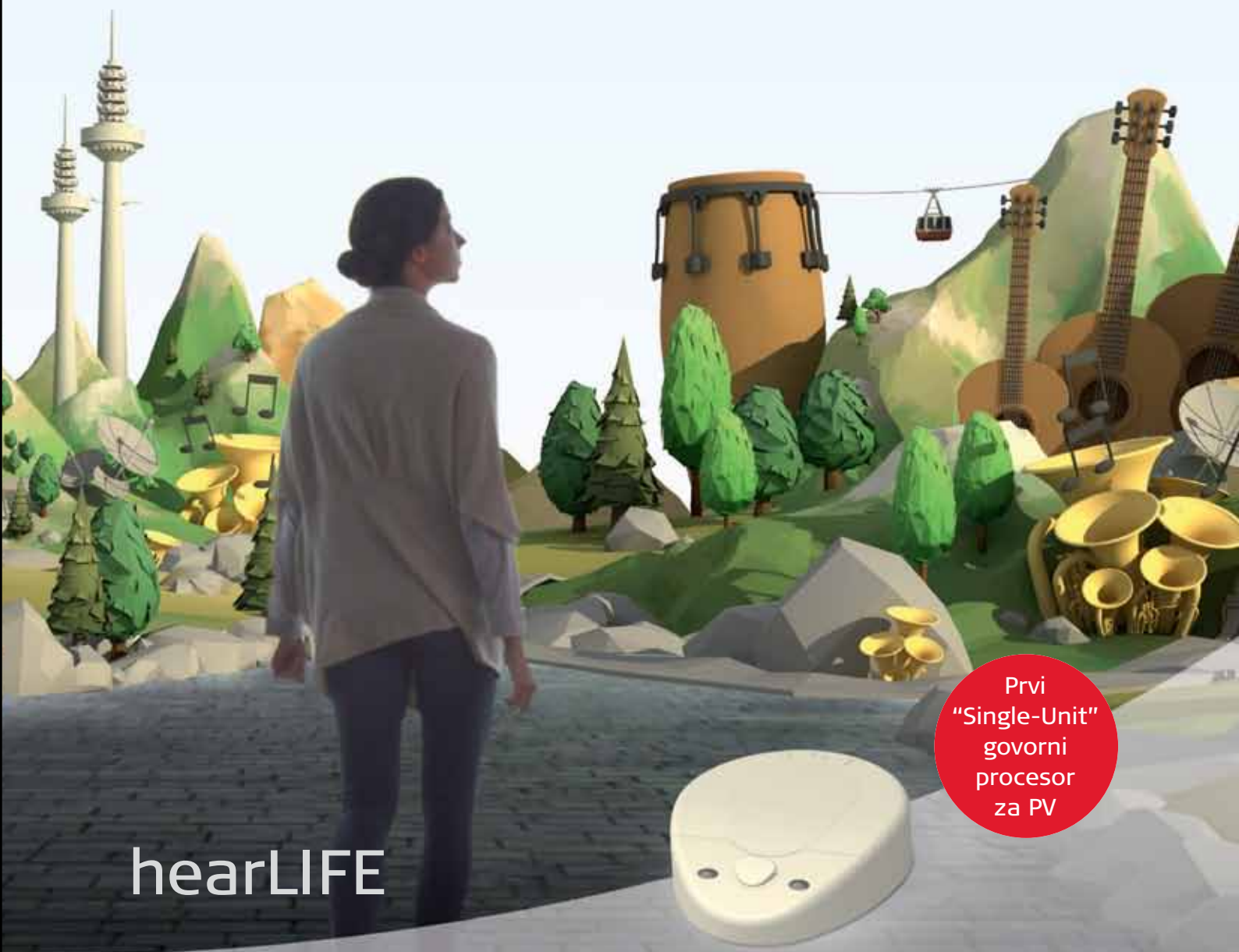

Večje sličice si lahko natisnete tudi s spletne strani:

<http://www.csqm.si/index.php/strokovnitimi/diagnostico-rehabilitacijski-tim-za-polzev-vsadek/za-starse>

Ves svet zvoka v enem samem kosu

Poslušajte svojo najljubšo glasbo, čutite se povezani z množico pri doživetjih v živo ali pa samo prisluhnite zvokom narave pred vašimi vrati, RONDO vam omogoča vse to in več v enem samem kosu.

Prvi
"Single-Unit"
govorni
procesor
za PV

hearLIFE

RONDO[®] Samo natakni ga in pojdi!

Resnična svoboda gibanja z implanti Cochlear

Wireless oz. brezvrvični dodatki
za lažje poslušanje in komuniciranje
za aparate Nucleus 6, BAHA 4 in BAHA 5

Aqua+
za brezskrbno uživanje v vodi
za aparate Nucleus 5 in Nucleus 6

Za več informacij se obrnite na

web: www.posluh.si
email: info@posluh.si
tel.: 031 / 737363